

ČESKÁ REPUBLIKA

**ROZSUDEK
JMÉNEM REPUBLIKY**

Nejvyšší správní soud rozhodl v senátě složeném z předsedy JUDr. Karla Šimky a soudců Mgr. Petra Sedláka a Mgr. Evy Šonkové v právní věci žalobkyně: **Mgr. O. T.**, zastoupené Mgr. Martinem Bílým, advokátem, se sídlem Olivova 3, Ostrava, proti žalované: **Česká správa sociálního zabezpečení**, se sídlem Křížová 25, Praha 5, proti rozhodnutí žalované ze dne 4. 4. 2014, č. j. X, o kasační stížnosti žalované proti rozsudku Krajského soudu v Ostravě ze dne 8. 1. 2015, č. j. 18 Ad 32/2014 – 20,

t a k t o :

- I.** Kasační stížnost **se zamítá.**
- II.** Žalovaná **nemá právo** na náhradu nákladů řízení o kasační stížnosti.
- III.** Žalovaná **je povinna** zaplatit žalobkyni náklady řízení o kasační stížnosti ve výši 1300 Kč ve lhůtě 30 dnů od právní moci tohoto rozsudku k rukám zástupce žalobkyně Mgr. Martina Bílého.

O d ů v o d n ě n í :

Včas podanou kasační stížností se žalovaná jako stěžovatelka domáhá zrušení shora nadepsaného rozsudku Krajského soudu v Ostravě, jímž bylo zrušeno rozhodnutí žalované ze dne 4. 4. 2014 č. j. X, o zamítnutí námitek a potvrzení rozhodnutí České správy sociálního zabezpečení ze dne 23. 12. 2013, o zamítnutí žádosti o zvýšení invalidního důchodu.

Žalobkyně v žalobě brojila proti nezapočtení studia v bývalém SSSR, a to v době od 1. 9. 1969 do 31. 5. 1971 na Městském všeobecně vzdělávacím zařízení, Gymnáziu č. 96, v Čeljabinsku a v době od 1. 9. 1972 do 30. 6. 1977 na Moskevské státní univerzitě M. V. Lomonosova. Po ukončení tohoto studia se přestěhovala do Československa, kde po dobu od 2. 1. 1978 až 15. 9. 2011 pracovala a využívala nabyté vzdělání. Rozhodnutím Ministerstva vnitra ČR ze dne 27. 1. 1993, č. j. VSC/2-53/4370/92-1231, nabyla žalobkyně české občanství. Rozhodnutím žalované ze dne 6. 12. 2012 jí byl přiznán invalidní důchod pro invaliditu třetího stupně ve výši 11.433,- Kč měsíčně. Žalobkyně v žalobě poukázala na rozsudek Nejvyššího

správního soudu ze dne 22. 3. 2012, č. j. 4 Ads 145/2011 - 59, a také na to, že by v něm vyslovený názor měly jak soudy, tak i žalovaná respektovat.

Krajský soud uvedl, že spornou právní otázkou v daném případě bylo posouzení nároku žalobkyně na započtení doby studia ve shora uvedeném rozsahu v bývalém SSSR. Krajský soud vyšel ze závěrů rozsudku Nejvyššího správního soudu ze dne 22. 3. 2012, č. j. 4 Ads 145/2011 - 59, a uvedl, že stěžovatelka postupovala v rozporu se soudní judikaturou a nezákonně, pokud žalobkyni nezhodnotila jako náhradní dobu pojištění dobu studia od 1. 9. 1972 do 30. 6. 1977. Oproti tomu dobu od 1. 9. 1969 do 31. 5. 1971, kdy žalobkyně studovala na Městském všeobecném vzdělávacím zařízení, Gymnáziu č. 96, v Čeljabinsku stěžovatelka zohlednit nemohla, a to proto, že se jednalo o dobu před věkem osmnácti let žalobkyně. Krajský soud proto žalobou napadené rozhodnutí pro nezákonnost zrušil v souladu s § 78 odst. 1) zákona č. 150/2002 Sb., soudního řádu správního, ve znění pozdějších předpisů, dále jen „s. ř. s.“.

Stěžovatelka v kasační stížnosti uplatňuje důvody podle § 103 odst. 1 písm. a) a d) s. ř. s. V doplnění kasační stížnosti uvedla konkrétní důvody, pro které považovala napadený rozsudek za nezákonný. Předně uvedla, že žalobkyně nabyla české občanství v roce 1993 a žádost o přiznání invalidního důchodu uplatnila dne 23. 7. 2012. Žalobkyně studovala na území bývalého SSSR v době od 1. 9. 1969 do 31. 5. 1971 na Městském všeobecně vzdělávacím zařízení, Gymnáziu v Čeljabinsku a v době od 1. 9. 1972 do 30. 6. 1977 na Moskevské státní univerzitě M. V. Lomonosova. Podle stěžovatelky žalobkyně podala žádost o výplatu invalidního důchodu až v době bezsmluvního vztahu mezi ČR a bývalým SSSR a jádrem sporu je hodnocení doby vysokoškolského studia žalobkyně na území bývalého SSSR. Stěžovatelka uvedla, že s ohledem na skončení platnosti dohody mezi ČSR a SSSR o sociálním zabezpečení ze dne 2. 12. 1958 uveřejněné ve Sbírce zákonů pod č. 116/1960 Sb. (dále jen „Dohoda“) musela ve věci rozhodnout pouze na základě českých právních předpisů. Podle stěžovatelky by na základě českého práva bylo možno žalobkyni vyhovět za předpokladu, že by byla ke studiu v bývalém SSSR vyslána Československou republikou, což znamená, že by musela mít povolení československých státních orgánů k pobytu v cizině. V této souvislosti odkázala stěžovatelka na rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 30. 1. 2008 ve věci sp. zn. 6 Ads 23/2007 a uvedla, že na studium v bývalém SSSR se pro československé občany vztahovala Dohoda mezi vládami Československé republiky a bývalým Sovětským svazem ze dne 18. 3. 1958 o vzájemné výměně studentů a aspirantů ke studiu na vysokých školách a vědecko-výzkumných ústavech, která zajišťovala československým občanům důchodové zabezpečení. Základní podmínkou ale bylo československé státní občanství. Podle stěžovatelky ale uvedenou dohodu nelze na předmětnou věc aplikovat, neboť žalobkyně nebyla studentkou, která by studovala na území Československé republiky, byla by státním úřadem vyslána ke studiu do bývalého SSSR a současně jí bylo Československou republikou hrazeno stipendium. Jelikož studium žalobkyně nebylo a nemohlo být kryto žádnou československou zákonnou normou, nemohla být legislativně ani podchycena její účast na nemocenském a důchodovém pojištění v České republice a je zcela irelevantní, že posléze nabyla českého občanství. Stěžovatelka dále uvedla, že pokud by připustila názor vyslovený krajským soudem, musela by obdobně postupovat i u všech ostatních pojištěnců s českým občanstvím, bez ohledu na stát, v němž studovali, navíc by musela shodně zacházet i se všemi občany členských států EU a dalších smluvních států. Stěžovatelka odkázala na historický vývoj a uvedla, že je nutné vzít v úvahu, že v rozhodném období byl československý důchodový systém přísně uzavřeným systémem omezeným prakticky jen na občany České republiky s trvalým pobytem na území státu. Cílem tehdejší úpravy nepochybně bylo hodnotit dobu studia v cizině jen těm, kteří měli trvalý pobyt v České republice a kteří byli ke studiu vysláni nebo v cizině studovali s vědomím československých orgánů a následně se vrátili do Československa. Stěžovatelka dále namítla, že napadený rozsudek je nepřezkoumatelný pro nesrozumitelnost a nedostatek důvodů. Rozsudek krajského soudu podle stěžovatelky

pokračování

neobjasňuje, proč by měla Česká republika postupovat směrem, který krajský soud nastínil, rozsudek není opřen o relevantní doklady, nejsou v něm specifikována právní ustanovení, z nichž při formulaci svého úsudku krajský soud vycházel. Argumentace krajského soudu je velmi kusá, unáhlená a nedostatečně objasňuje, v čem konkrétně spočívají vady napadeného rozhodnutí a jeho nezákonnost.

Žalobkyně ve vyjádření ke kasační stížnosti uvedla, že námitky stěžovatelky nelze akceptovat, protože vycházejí z nesprávného právního posouzení věci, které je v rozporu s judikaturou Nejvyššího správního soudu. V době podání žádosti účastnicí nebyla platná žádná mezinárodní smlouva mezi ČR a Ruskou federací, která by problematiku řešila. Bylo tedy nutné otázku posoudit pouze na základě vnitrostátních právních předpisů. V této souvislosti žalobkyně odkázala na rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 22. 3. 2012, č. j. 4 Ads 145/2011 – 59, a na rozhodnutí zdejšího soudu ze dne 30. 1. 2008, č. j. 6 Ads 23/2007 – 101, které podrobně odcitovala. Žalobkyně poukázala na závěr vyslovený v rozsudku Nejvyššího správního soudu ze dne 22. 3. 2012, č. j. 4 Ads 145/2011 – 59, a to že „[d]oba studia v cizině získaná před 1. 1. 1996 podle předpisů platných před tímto dnem se ... podle § 13 odst. 2 věty druhé zákona o důchodovém pojištění považuje bez dalšího za náhradní dobu pojištění, a to po dobu prvních šesti let tohoto studia po dosažení věku 18 let. Jedinou podmínkou pro hodnocení této doby je pak podle rozsudku Nejvyššího správního soudu ze dne 30. 1. 2008, č. j. 6 Ads 23/2007 - 101, české státní občanství žadatele o důchod.“; bez ohledu na to, že žalobkyně v době studia v cizině nebyla československou státní občankou, neboť se narodila na území bývalého SSSR a české státní občanství získala až později. Podle žalobkyně důvody podání kasační stížnosti, které uvedla ve svém vyjádření stěžovatelka, z pohledu aktuální judikatury Nejvyššího správního soudu neobstojí. Žalobkyně k jednotlivým námitkám stěžovatelky uvedla, že započtení doby studia jako náhradní doby pojištění je možné i bez existence mezinárodní smlouvy, pouze na základě českých právních předpisů. Dále konstatovala, že nelze přijmout argumentaci stěžovatelky založenou na právní úpravě obsažené v zákoně č. 155/1995 Sb., o důchodovém pojištění, ve znění účinném do 31. 12. 2003, neboť je nutné vyjít z právní úpravy účinné od 1. 1. 2004. Ani argument stěžovatelky, že dobu studia v zahraničí lze uznat pouze osobám, které již v době studia byly československými státními občany, protože tyto osoby byly po dobu předmětného studia účastny nemocenského pojištění v Československu, podle žalobkyně neobstojí, a to jak pro rozpor se závěry, které NSS vyslovil ve výše citovaných rozhodnutích, tak proto, že tento závěr stěžovatelky opět vychází ze snahy posoudit dobu studia jako dobu pojištění, nikoliv jako dobu náhradní. Žalobkyně na rozdíl od stěžovatelky souhlasila se způsobem, jakým krajský soud aplikoval závěry, k nimž dospěl zdejší soud v rozsudku ze dne 30. 1. 2008, sp. zn. 6 Ads 23/2007. K použití argumentace ad absurdum ze strany stěžovatelky, podle níž by krajským soudem učiněné závěry znamenaly, že kterýkoliv občan členského státu EU by měl nárok na dílčí důchod, protože by splňoval podmínku alespoň jednoho roku pojištění, žalobkyně uvedla, že naopak by tyto důsledky hrozily v tom případě, že by soudy převzaly argumentaci stěžovatelky, která je založena na názoru, že doby studia po dosažení 18 let věku se mají hodnotit jako doba pojištění. K argumentu stěžovatelky, že zhodnocení doby studia v zahraničí bylo podmíněno nikoliv souhlasem státních orgánů, nýbrž zaplacením pojistného do 31. 12. 1999, žalobkyně konstatovala, že stěžovatelkou citované ustanovení čl. V odst. 4 zákona č. 134/1997 Sb. se vztahuje pouze na doby zaměstnání v cizině, nikoliv na doby studia v cizině. Navíc podle žalobkyně krajský soud odůvodnil v potřebném rozsahu všechny skutečnosti podstatné pro posouzení sporných právních otázek v dané věci, a své závěry krajský soud opírá také o relevantní rozhodnutí Nejvyššího správního soudu. Krajský soud v dané věci ani nemohl postupovat jinak, neboť v zájmu zajištění předvídatelnosti soudního rozhodování a právní jistoty účastníků byl povinen respektovat právní názory Nejvyššího správního soudu. Rozhodnutí proto není nepřezkoumatelné, jak tvrdí stěžovatelka. Žalobkyně dodala, že v rozhodnutí krajského soudu je šetřen i smysl právní úpravy – jestliže účastnice získala vzdělání na území jiného státu, ale posléze tuto kvalifikaci uplatnila v zaměstnání na území

ČR a zde plnila své odvodové povinnosti vůči státu, bylo by nespravedlivé její dobu studia formálně nezohlednit. Přepjatým formalismem stěžovatelky je pak argumentace nemožným, tedy že ke studiu do ciziny nebyla vyslána, když v době studia v cizině byla občankou bývalé SSSR a tedy ani vyslána být nemohla. Závěrem svého vyjádření žalobkyně namítla, že postup stěžovatelky považuje za postup v rozporu s principy dobré správy, neboť její svévolné ignorování ustálené judikatury NSS a v ní vyslovených právních názorů, a její požadavky na to, aby tuto judikaturu přešel v rozporu s principem jednotnosti soudního rozhodování a právní jistoty také krajský soud, směřuje jediné ke zbytečnému prodlužování správního řízení, zbytečnému vynakládání veřejných prostředků, zbytečnému zatěžování soustavy správních soudů a oddaluje plně uplatnění ústavně zaručených práv žalobkyně.

Nejvyšší správní soud nejprve posoudil formální náležitosti kasační stížnosti a konstatoval, že kasační stížnost je podána osobou k tomu oprávněnou, je podána včas, jde o rozhodnutí, proti němuž je kasační stížnost přípustná, a za stěžovatelku jedná v řízení o kasační stížnosti osoba s příslušným právním vzděláním. Kasační stížnost je tedy přípustná.

Důvodnost kasační stížnosti pak zdejší soud posoudil v mezích jejího rozsahu a uplatněných důvodů (§ 109 odst. 3, 4 s. ř. s.). Ve věci přitom rozhodl bez nařízení jednání za podmínek vyplývajících z ustanovení § 109 odst. 2 věty první s. ř. s.

Kasační stížnost není důvodná.

Předně se Nejvyšší správní soud musel zabývat přezkoumatelností napadeného rozsudku krajského soudu, neboť jej stěžovatelka napadla i z důvodů uvedených v § 103 odst. 1 písm. d) s. ř. s. Nepřezkoumatelnost je natolik závažnou vadou rozhodnutí soudu, že se jí Nejvyšší správní soud musí zabývat i tehdy, pokud by ji stěžovatel nenamítal, tedy z úřední povinnosti (srov. § 109 odst. 4 s. ř. s.). Má-li rozhodnutí soudu projít testem přezkoumatelnosti, je třeba, aby se ve smyslu § 103 odst. 1 písm. d) s. ř. s. jednalo o rozhodnutí srozumitelné, s uvedením dostatku důvodů podporujících výrok rozhodnutí. Nepřezkoumatelnost pro nedostatek důvodů je dána mimo jiné tehdy, pokud soud zcela opomenul vypořádat některou z námitek uplatněných v žalobě (viz např. rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 27. 6. 2007, č. 3 As 4/2007 – 58, rozsudek ze dne 18. 10. 2005, č. j. 1 Afs 135/2004 – 73, publ. pod č. 787/2006 Sb. NSS, či rozsudek ze dne 8. 4. 2004, č. 4 Azs 27/2004 – 74).

Se stěžovatelkou lze plně souhlasit v tom, že rozhodnutí krajského soudu je kusé a fakticky neobsahuje mimo odkazu na rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 22. 3. 2012, č. j. 4 Ads 145/2011 - 59, žádnou aplikaci právních norem na zjištěný skutkový stav. Přesto napadený rozsudek obsahuje jasný právní závěr, a to „[v] této souvislosti krajský soud odkazuje na závěr rozsudku Nejvyššího správního soudu č. j. 4 Ads 113/2013 - 45 ze dne 17.4.2014, podle něhož mimo jiné pro zohlednění doby studia v zahraničí před 1.5.1990 jako náhradní doby pojištění podle § 13 odst. 2 věty druhé zákona č. 155/1995 Sb. není vyžadováno, aby pojištěnec, který je český (československý) občan, byl vyslán ke studiu československými orgány, ani aby za tuto dobu bylo zapláceno pojistné. Ze shora uvedeného je tedy zřetelné, že žalovaná postupovala v rozporu s citovanou soudní judikaturou a nezákonně, pokud žalobkyni nezhodnotila jako náhradní dobu pojištění dobu studia od 1.9.1972 do 30.6.1977. Oproti tomu dobu od 1.9.1969 do 31.5.1971, kdy žalobkyně studovala na Městském všeobecném vzdělávacím zařízení, Gymnázium č. 96 v Čeljabinsku žalovaná zohlednit nemohla a to proto, že se jednalo o dobu před věkem 18ti let žalobkyně (žalobkyně je nar. 16.2.1954 a 18 let dosáhla dne 16.2.1972).“, který lze podrobit přezkumu Nejvyšším správním soudem.

pokračování

O dostatečné argumentační opoře rozsudku krajského soudu svědčí i to, že byla stěžovatelka schopna jasně vyjádřit svůj nesouhlas s důvody rozhodnutí krajského soudu a formulovat své skutkové a právní argumenty proti závěrům krajského soudu.

Nejvyšší správní soud považuje napadený rozsudek krajského soudu za dostatečně přezkoumatelný, a proto jej podrobil věcnému přezkumu v rozsahu dalších kasačních námitek.

Rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 22. 3. 2012, č. j. 4 Ads 145/2011 - 59, poskytl jasné vodítko pro hodnocení situací, kdy je žadatelem o (starobní) důchod fyzická osoba, která v průběhu života získala státní občanství ČR, studovala v cizině v době, kdy ještě občankou ČR nebyla, a v době, kdy žádala o přiznání důchodu, nebyla mezi ČR a dotčenou zemí platná a účinná žádná mezinárodní smlouva. Uvedený rozsudek nestojí v judikatuře Nejvyššího správního soudu osamoceny. Shodný názor vyslovil Nejvyšší správní soud i v rozsudku ze dne 17. 4. 2014, č. j. 4 Ads 113/2013 - 45.

Ve věci sp. zn. 4 Ads 145/2011 bylo posuzováno rozhodnutí o žádosti ze dne 6. 1. 2010, v níž mimo jiné žadatelka uvedla, že v době od 1. 9. 1969 do 28. 6. 1975 studovala na Volgogradském státním pedagogickém institutu a v době od 15. 8. 1975 do 24. 8. 1981 pracovala na území bývalého Sovětského svazu. Nejvyšší správní soud v citované věci uvedl, že „[v] řízení před žalovanou i městským soudem stěžovatelka tvrdila, že v roce 1981 přesídlila z území bývalého SSSR do tehdejšího Československa a následně se stala státní občankou České republiky. Správnost tohoto údaje ověřila pracovnice Pražské správy sociálního zabezpečení v žádosti o starobní důchod, která byla podána a sepsána dne 6. 1. 2010. Nemůže být tedy žádných pochybností o tom, že stěžovatelka měla ke dni podání žádosti o starobní důchod české státní občanství. Stěžovatelka se narodila dne X, studium v cizině započala po dosažení věku 18 let dne 1. 9. 1969 a toto studium nepřesáhlo šest let, neboť skončilo dne 28. 6. 1975. Proto je nutné celou dobu studia stěžovatelky v cizině považovat za náhradní dobu pojištění ve smyslu § 13 odst. 2 věty druhé zákona o důchodovém pojištění.“

Ve věci sp. zn. 4 Ads 113/2013 bylo posuzováno rozhodnutí o žádosti žadatelky ze dne 23. 2. 2011, která vystudovala a část svého produktivního života pracovala v bývalém SSSR, konkrétně v Arménské sovětské socialistické republice. Po rozpadu SSSR byla v důsledku válečného konfliktu nucena s rodinou Arménii opustit, uprchla do České republiky, kde jí byla udělena mezinárodní ochrana a později i české občanství.

Kromě uvedených rozhodnutí je třeba poukázat i na rozhodnutí Nejvyššího správního soudu ze dne 5. 6. 2014, č. j. 2 Ads 44/2014 - 16, kde naopak Nejvyšší správní soud nevyhověl kasační stížnosti žalobkyně, založené na aplikaci rozsudku Nejvyššího správního soudu ve věci sp. zn. 4 Ads 145/2011, neboť za rozhodný okamžik, od kdy je možno aplikovat právní hodnocení provedené Nejvyšším správním soudem v rozsudku ve věci sp. zn. 4 Ads 145/2011, označil Nejvyšší správní soud den pozbytí platnosti Dohody mezi ČR a bývalým SSSR ve vazbě na datum podání žádosti o přiznání důchodu (srov. závěr Nejvyššího správního soudu uvedený v rozsudku ze dne 5. 6. 2014, č. j. 2 Ads 44/2014 - 16, dle kterého „[a]bsence mezinárodní smlouvy upravující mj. důchodové nároky byla tedy v této věci (sp. zn. 4 Ads 145/2011 – pozn. soudu) zásadní a pouze tato skutečnost umožnila posuzovat doby pojištění podle českých právních předpisů.“).

V posuzované věci zdejší soud z obsahu správního spisu zjistil následující. Žalobkyně podala dne 23. 7. 2012 žádost o přiznání invalidního důchodu, o které bylo rozhodnuto rozhodnutím České správy sociálního zabezpečení ze dne 6. 12. 2012, č. j. X, tak, že byl žalobkyni přiznán invalidní důchod pro invaliditu třetího stupně ve výši 11 433 Kč měsíčně. Následně podala žalobkyně žádost o úpravu invalidního důchodu, a to dne 30. 8. 2013. Tato žádost byla nejprve správním orgánem prvního stupně zamítnuta a následně stěžovatelka nevyhověla

námítkám žalobkyně. Dále zdejší soud z obsahu správního spisu zjistil, že se žalobkyně narodila dne X na Ukrajině v bývalém SSSR, v období od 1. 9. 1972 do 30. 6. 1977 studovala na Moskevské státní univerzitě M. V. Lomonosova a v období od 1. 9. 1969 do 31. 5. 1971 studovala na Městském všeobecně vzdělávacím zařízení, Gymnáziu č. 96, v Čeljabinsku. Za nesporné považuje zdejší soud to, že v době podání žádosti o přiznání invalidního důchodu byla žalobkyně českou státní občankou.

Ve věcech projednávaných u Nejvyššího správního soudu pod sp. zn. 4 Ads 145/2011 a sp. zn. 4 Ads 113/2013 se shodně jednalo o bývalé občany SSSR, kteří poté, co získali české státní občanství, podali žádost o přiznání důchodu v době, kdy již neplatila Dohoda, a zároveň bylo klíčovou otázkou započtení doby jejich vysokoškolského studia, které absolvovali ještě jako občané SSSR.

V nyní posuzované věci je situace skutkově zcela shodná. V případě žalobkyně se jedná o bývalou občanku SSSR, která ještě jako občanka SSSR vystudovala v bývalém SSSR jak střední, tak i vysokou školu, která následně získala občanství ČR a která poté, co již mezi Českou republikou a Ruskou federací nebyla platná a účinná Dohoda, požádala o přiznání invalidního důchodu.

Obecným principem soudního rozhodování je zachování jednoty a předvídatelnosti soudního rozhodování ve skutkově a právně obdobných věcech (srov. např. usnesení rozšířeného senátu NSS ze dne 11. 1. 2006, č. j. 2 Afs 66/2004 - 53). Ze shora uvedené rekapitulace obsahu věcí rozhodovaných Nejvyšším správním soudem je zřejmá skutková shoda. Nadto si je Nejvyšší správní soud ze své úřední činnosti vědom toho, že ve věci sp. zn. 4 Ads 113/2014 bylo rozhodováno o kasační stížnosti České správy sociálního zabezpečení, ve které uváděla Česká správa sociálního zabezpečení v podstatě shodné argumenty, kterými odůvodňuje stěžovatelka i tuto kasační stížnost (srov. narační část rozsudku Nejvyššího správního soudu ze dne 17. 4. 2014, č. j. 4 Ads 113/2013 - 45, body č. 4-6, dostupného na www.nssoud.cz). Je tedy zřejmé, že kromě skutkové shody, byly v podstatné míře již řešeny Nejvyšším správním soudem i právní námítky stěžovatelky uplatněné ve skutkově obdobné věci.

V takovém případě by bylo lze se odchýlit od již v minulosti zaujatého názoru pouze postupem podle § 17 odst. 1 s. ř. s., tedy prostřednictvím předložení věci rozšířenému senátu, nicméně stěžovatelka nepředkládá Nejvyššímu správnímu soudu žádnou zásadně odlišnou nebo novou argumentaci, která by měla být podkladem pro předložení věci rozšířenému senátu Nejvyššího správního soudu, a ani Nejvyšší správní soud neshledal důvody k předložení věci rozšířenému senátu.

V nyní posuzované věci musí soud hodnotit dvě doby studia. Jednak období od 1. 9. 1972 do 30. 6. 1977, kdy žalobkyně studovala na Moskevské státní univerzitě M. V. Lomonosova, a jednak období od 1. 9. 1969 do 31. 5. 1971, kdy žalobkyně studovala na Městském všeobecně vzdělávacím zařízení, Gymnáziu č. 96, v Čeljabinsku.

V souzené věci je nutné důchodové nároky žalobkyně posuzovat výhradně podle českých právních předpisů, neboť ve vztahu k území bývalého SSSR zanikly účinky dohody mezi ČR a SSSR o sociálním zabezpečení před podáním žádosti o přiznání invalidního důchodu žalobkyní. Žádná jiná mezinárodní smlouva, která by upravovala spolupráci v oblasti sociálního zabezpečení mezi Českou republikou a Ruskem sjednána nebyla.

S ohledem na to, jak již zdejší soud uvedl výše, že žalobkyně získala české občanství až po době svého vysokoškolského studia v zahraničí, avšak před podáním žádosti o přiznání invalidního důchodu, dopadá na žalobkyni právní úprava v § 11 písm. a)

pokračování

a § 8 odst. 1 písm. f) zákona č. 100/1988 Sb., ve znění účinném do 31. 12. 1995 a § 13 odst. 2 zákona č. 155/1995 Sb.

Podle § 13 odst. 1 zákona č. 155/1995 Sb., ve znění účinném od 1. 1. 2004, za dobu pojištění se považují též doby zaměstnání získané před 1. lednem 1996 podle předpisů platných před tímto dnem, s výjimkou doby studia po dosažení věku 18 let; jde-li však o dobu zaměstnání v cizině před 1. květnem 1990, hodnotí se tato doba, jen pokud bylo za ni zapláceno pojistné, a to nejdříve ode dne zaplacení pojistného. Podle odst. 2 téhož ustanovení se za náhradní dobu pojištění považují též náhradní doby získané před 1. lednem 1996 podle předpisů platných před tímto dnem a doba pobírání důchodu za výsluhu let. Za náhradní dobu pojištění se považuje též doba studia získaná před 1. lednem 1996 podle předpisů platných před tímto dnem, a to po dobu prvních šesti let tohoto studia po dosažení věku 18 let.

Podle § 11 písm. a) zákona č. 100/1988 Sb., ve znění účinném do 31. 12. 1995, pokud nevyplývá něco jiného z mezinárodních smluv, hodnotí se z dob zaměstnání a náhradních dob v cizině pro vznik a výši nároků na důchod doby uvedené v § 8 odst. 1 písm. f) a v § 9 odst. 1 písm. e), jde-li o československé státní občany. Ustanovení § 8 odst. 1 písm. f) téhož zákona stanovilo, že zaměstnáním se rozumí (...) studium po skončení povinné školní docházky.

Nejvyšší správní soud připomíná závěry, které již ke srovnatelným případům, které se týkaly zohlednění doby studia v zahraničí před rokem 1996, kdy nabyl účinnosti zákon č. 155/1995 Sb., již opakovaně ve své judikatuře zaujal. Nejvyšší správní soud v rozsudku ze dne 22. 3. 2012, č. j. 4 Ads 145/2011 - 59, uvedl, že „[d]oba studia v cizině získaná před 1. 1. 1996 podle předpisů platných před tímto dnem se však podle § 13 odst. 2 věty druhé zákona o důchodovém pojištění považuje bez dalšího za náhradní dobu pojištění, a to po dobu prvních šesti let tohoto studia po dosažení věku 18 let. Jedinou podmínkou pro hodnocení této doby je pak podle rozsudku Nejvyššího správního soudu ze dne 30. 1. 2008, č. j. 6 Ads 23/2007 - 101, české státní občanství žadatele o důchod. (...) Na této skutečnosti nemůže nic změnit ani to, že stěžovatelka v době studia v cizině nebyla československou státní občankou, neboť se narodila na území bývalého SSSR a české (československé) státní občanství získala až později.“

Proto se vysokoškolské studium stěžovatelky v Moskvě po dovršení věku 18 let považuje za náhradní dobu pojištění, nejvíce však po dobu šesti let. Žalobkyně se domáhá zápočtu doby od 1. 9. 1972 do 30. 6. 1977. Věku osmnácti let dosáhla žalobkyně 16. 2. 1972, a proto je třeba hodnotit dobu studia od 1. 9. 1972 do 30. 6. 1977 jako náhradní dobu pojištění, neboť tato studia započala po dosažení osmnáctého roku věku a netrvala déle než šest let. Tuto dobu je povinna stěžovatelka žalobkyni zohlednit, jak správně konstatoval krajský soud.

V případě studia na Městském všeobecně vzdělávacím zařízení, Gymnáziu č. 96 v Čeljabinsku v období od 1. 9. 1969 do 31. 5. 1971 se jedná o studium před dovršením věku osmnácti let. I k otázce studia před dovršením osmnáctého roku se již Nejvyšší správní soud vyjádřil, a to opět v rozhodnutí ve věci sp. zn. 4 Ads 113/2013, ve kterém se zabýval možností zohlednění doby vysokoškolského studia před dovršením věku 18 let. Závěry uvedené v citovaném rozsudku lze vztáhnout i na dobu středoškolského studia. Nejvyšší správní soud v citovaném rozsudku uvedl, že „[z]ohlednění této doby jako náhradní doby pojištění je vyloučeno (srov. § 13 odst. 2 zákona č. 155/1995 Sb.). To však nebrání případnému zohlednění této doby jako doby pojištění podle § 13 odst. 1 zákona č. 155/1995 Sb. ve spojení s § 11 písm. a) a § 8 odst. 1 písm. f) zákona č. 100/1988 Sb., ve znění účinném do 31. 12. 1995. V této souvislosti je třeba uvést, že ve vztahu k této době není důvod přistupovat odchylně k interpretaci § 11 písm. a) a § 8 odst. 1 písm. f) zákona č. 100/1988 Sb., ve znění účinném do 31. 12. 1995, ohledně splnění podmínky státního občanství. ... Pro zohlednění doby studia v zahraničí jako doby náhradní u nároků vzniklých od 1. 1. 2004, jak bylo výše uvedeno, se tedy rovněž

nevyžaduje úbrada pojistného, platí však omezující podmínky stanovené v § 13 odst. 2 zákona č. 155/1995 Sb., tedy započítává se pouze doba studia po dovršení 18 let věku v rozsahu nejvýše 6 let. Ve vztahu k nyní řešenému případu a zohlednění doby vysokoškolského studia žalobkyně v Jerevanu od 1. 10. 1969 do 1. 4. 1970 tedy platí, že by mohla být započtena jako doba zaměstnání v cizině před 1. 5. 1990, a to pouze za splnění podmínky uvedené v § 13 odst. 1 (na konci) zákona č. 155/1995 Sb., v případě zaplacení pojistného. K tomu však v případě žalobkyně nedošlo. Proto dobu studia od 1. 10. 1969 do 1. 4. 1970 nelze zohlednit.“

Z obsahu správního ani soudního spisu nevyplývá, že by za období studia žalobkyně na Městském všeobecně vzdělávacím zařízení, Gymnáziu č. 96, v Čeljabinsku od 1. 9. 1969 do 31. 5. 1971 bylo zaplacené pojistné, a proto stěžovatelka nemohla tuto dobu zhodnotit. Rozhodnutí krajského soudu je i v tomto bodě v souladu se zákonem, byť s výše uvedeným doplněním důvodů, neboť prostý závěr krajského soudu, že nebylo možno tuto dobu zohlednit pouze proto, že se jednalo o dobu před věkem osmnácti let žalobkyně, není správný.

Jednotlivé námitky stěžovatelky nejsou důvodné. Základní stížní námitka, že, jelikož studium žalobkyně nebylo a nemohlo být kryto žádnou československou zákonnou normou, nemohla být legislativně ani podchycena její účast na nemocenském a důchodovém pojištění v České republice a je zcela irelevantní, že posléze nabyla českého občanství, byla opakovaně vyvrácena shora uvedenou judikaturou a předcházejícími závěry Nejvyššího správního soudu.

Námitku nesplnění podmínky vyslání ke studiu v zahraničí považuje Nejvyšší správní soud za nedůvodnou. Argumentace rozsudkem Nejvyššího správního soudu ve věci sp. zn. 6 Ads 23/2007 není případná, neboť nyní posuzovaná věc je odlišná. V posuzované věci se v případě žalobkyně nejednalo o československou občanku vyslanou na studium do SSSR. Důvody pro započtení doby vysokoškolského studia v případě žalobkyně jsou založeny na aplikaci vnitrostátního práva. Obdobně uvážil o stejné námitce Nejvyšší správní soud i v rozsudku ve věci sp. zn. 4 Ads 113/2013 a uvedl, že zdejší soud ve věci sp. zn. 6 Ads 23/2007 „analyzoval právní úpravu v tuzemských předpisech a v Dohodě mezi ČSR a SSSR o sociálním zabezpečení pro potřebu rozlišení, která právní úprava dopadala na jím řešený případ. Dospěl k závěru, že žalobce, který byl vyslán ke studiu v SSSR na základě Dohody mezi vládami ČSR a SSSR z 18. 3. 1958 o vzájemné výměně studentů a aspirantů ke studiu na vysokých školách a vědecko-výzkumných ústavech (č. 25/1958 Sb.), byl v režimu obdobném tzv. vyslaným pracovníkům, proto právní úpravě v Dohodě mezi ČSR a SSSR o sociálním zabezpečení nepodléhal a bylo nutno na něj aplikovat pouze české (československé) důchodové předpisy. V nyní rozhodované věci ovšem ve vztahu k žalobkyni Dohodu mezi ČSR a SSSR o sociálním zabezpečení aplikovat ze shora uvedených důvodů nelze, proto posuzování této otázky není relevantní.“

Důvodná není ani námitka placení pojistného, neboť doba vysokoškolského studia žalobkyně měla být stěžovatelkou zohledněna ve shora uvedeném rozsahu jako náhradní doba pojištění, u které nepřipadá zaplacení pojistného v úvahu.

Stěžovatelka se shodně jako ve věci řešené zdejším soudem pod sp. zn. 4 Ads 113/2013 dovolávala toho, že judikatura k podmínce státního občanství pro zohlednění studia v zahraničí je v rozporu s předpisy EU, případně s koordinačními smlouvami zakazujícími diskriminaci pojištěnců na základě státního občanství. Nejvyšší správní soud stejně jako ve věci sp. zn. 4 Ads 113/2013 odkazuje na vypořádání této námitky v rozsudku zdejšího soudu ve věci sp. zn. 4 Ads 145/2011, kde uvedl, že „[t]akový požadavek přitom v dané věci nekoliduje ani se zásadou rovného zacházení při koordinaci vnitrostátních systémů sociálního zabezpečení mezi státy Evropské unie, která zakazuje diskriminaci na základě státního občanství. Stěžovatelka totiž získala dobu studia na území dnešní Ruské federace, takže na daný případ nemůže dopadat nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 883/2004 ze dne 29. dubna 2004, o koordinaci systémů sociálního zabezpečení, ani nařízení Rady (ES) č. 859/2003 ze dne 14. května 2003, kterým se působnost nařízení (EHS) č. 1408/71 a nařízení (EHS) č. 574/72 rozšiřuje na státní příslušníky třetích zemí, na které se tato nařízení dosud nevztahují pouze z důvodu

pokračování

jejich státní příslušnosti (v rozhodné době bylo v platnosti na základě čl. 90 odst. 1 písm. a) nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 883/2004). Tato nařízení se totiž vztahují jen na doby pojištění (zaměstnání) získané v členských státech Evropské unie a neobsahují žádné ustanovení, které by se v dané věci dalo aplikovat též na doby pojištění (zaměstnání) získané v nečlenských státech. Uznaní doby studia stěžovatelky v cizině před 1. 1. 1996 na základě jejího českého státního občanství tedy není v rozporu s evropským právem.“

Nejvyšší správní soud na základě všech shora uvedených důvodů dospěl k závěru, že napadený rozsudek krajského soudu je zčásti založen na nesprávných důvodech, respektive závazný právní názor vyslovený krajským soudem je nepřesný. Nejvyšší správní soud proto koriguje závazný právní názor vyslovený krajským soudem v napadeném rozsudku tak, že ze studia V případě studia žalobkyně na Městském všeobecně vzdělávacím zařízení, Gymnáziu č. 96, v Čeljabinsku v období od 1. 9. 1969 do 31. 5. 1971 neprokázala žalobkyně zaplacení pojistného, a proto stěžovatelka nemohla tuto dobu zohlednit při stanovení výše invalidního důchodu. Zrušující výrok napadeného rozsudku a podstatná část důvodů vyslovených krajským soudem, jakkoliv velmi kuse vyjádřených, však obstojí, proto Nejvyšší správní soud kasační stížnost zamítl s tím, že závazný právní názor byl Nejvyšším správním soudem opraven (srov. usnesení rozšířeného senátu Nejvyššího správního soudu ze dne 14. 4. 2009, č. j. 8 Afs 15/2007 - 75, č. 1865/2009 Sb. NSS).

Nejvyšší správní soud na základě výše uvedeného kasační stížnost jako nedůvodnou zamítl (§ 110 odst. 1 věta druhá s. ř. s.).

O nákladech řízení o kasační stížnosti rozhodl Nejvyšší správní soud podle § 60 odst. 1 s. ř. s. ve spojení s § 120 s. ř. s. Podle § 60 odst. 1 ve spojení s § 120 s. ř. s., má účastník, který měl ve věci plný úspěch, právo na náhradu nákladů řízení před soudem, které důvodně vynaložil, proti účastníkovi, který ve věci úspěch neměl. Stěžovatelka neměla ve věci úspěch, nemá proto právo na náhradu nákladů řízení. Procesně úspěšnou byla v dané věci žalobkyně, a proto jí náleží náhrada nákladů řízení o kasační stížnosti.

Pokud jde o její výši v průběhu řízení o nyní posuzované kasační stížnosti, ta je představována náklady spojenými se zastoupením za jeden úkon právní služby [vyjádření ke kasační stížnosti, § 11 odst. 1 písm. d) a § 9 odst. 2 ve spojení s § 7 vyhlášky č. 177/1996 Sb., advokátní tarif] ve výši 1000 Kč a náhradou hotových výdajů ve výši 300 Kč (§ 13 odst. 3 vyhlášky č. 177/1996 Sb.). Právní zástupce žalobkyně není plátcem DPH. Náklady zastoupení a zároveň celková výše nákladů řízení proto činí 1300 Kč, jež je stěžovatelka je povinna zaplatit žalobkyni ve lhůtě 30 dnů od právní moci tohoto rozsudku k rukám zástupce žalobkyně.

P o u č e n í : Proti tomuto rozsudku **n e j s o u** opravné prostředky přípustné.

V Brně dne 10. června 2015

JUDr. Karel Šimka
předseda senátu